

Volume 6/3 September 2018

p. 70 / 82

**LEVEL OF KNOWLEDGE AND PROFICIENCY
OF PRE-SERVICE TURKISH TEACHERS ON
COMPUTER AIDED TURKISH EDUCATION
MATERIALS AND FATIH PROJECT
(AKFE EXAMPLE)¹**

**Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Destekli Türkçe
Eğitimi Materyalleri İle Fatih Projesi Hakkındaki Bilgi Ve
Yeterlik Düzeyleri (AKEF Örneği)**

Yusuf SÜLÜKÇÜ²

Abstract

The rapidly developing educational technologies and especially the educational environments that are rendered technological through the implementation of the "FATIH Project" made it necessary to develop new materials in Turkish language education. The pre-service Turkish language teachers should possess the knowledge and develop adequate materials about these technologies in order to benefit from the opportunities provided by the new technologies. The present study, aimed to measure the knowledge and proficiency levels of pre-service Turkish language teachers on developing technologies, the FATIH project and computer-aided material development, was designed as qualitative research, and a Likert type questionnaire and face-to-face interview technique were used for data collection. The data collected from the study group that included 216 students attending the Department of Turkish Language Education at Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education in Necmettin Erbakan University, were examined and evaluated. It was concluded that the students did not possess adequate knowledge on computer aided educational materials and the FATIH project. Furthermore, face-to-face interviews conducted with the students, who responded positively to the questionnaire, indicated incorrect responses that arose from the insufficient information on the relevant concepts. As a result, it was established that pre-service Turkish language teachers, who are expected to use the FATIH Project in the future, were incompetent in developing computer aided materials that could be utilized within the project and in efficient use of the devices within the scope of the FATIH Project.

Key Words: Turkish education, Computer assisted language materials, FATIH project

¹ 22-24 Kasım 2013 tarihinde Konya'da düzenlenen International Symposium on Changes and New Trends in Education adlı sempozyumda sunulan "Gelişen Eğitim Teknolojileri Kapsamında Türkçe Eğitimi Ders Materyallerinin Hazırlanması" adlı bildiriden geliştirilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD.
ysulukcu@konya.edu.tr

Öz

Günümüzde hızla gelişen eğitim teknolojileri ve özellikle "FATİH Projesi" ile teknolojik hâle getirilmeye başlanan eğitim ortamları, Türkçe Eğitimi açısından yeni materyaller geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Geleceğin Türkçe öğretmeni olarak yetiştirilen adayların, yeni teknolojilerin imkânlarından en üst düzeyde faydalanabilmeleri için bu teknolojiler konusunda bilgi sahibi olmaları ve bu teknolojilere uygun materyal geliştirmeleri gerekmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının gelişen teknolojiler, FATİH Projesi ve bilgisayar destekli materyal hazırlama konusundaki bilgi ve yeterlik düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmış, verilerin toplanmasında Likert tipi anket soruları ve yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu olarak Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde okuyan 216 öğrenciden toplanan veriler incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin bilgisayar destekli eğitim materyalleri ve FATİH projesi konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıkları bulunmuştur. Ayrıca, sorulan sorulara olumlu cevap veren öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerde, sorulara kavramlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmaktan kaynaklanan hatalı cevaplar verdikleri tespit edilmiştir. FATİH Projesini ileride kullanacak olan Türkçe Öğretmeni adaylarının, bu projedeki cihazların verimli kullanımı ile projede kullanılabilecek bilgisayar destekli materyal geliştirme konusunda yetersiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Bilgisayar destekli dil materyalleri, FATİH projesi

Giriş

Hayatın bütün alanlarında ciddi değişim ve dönüşümlere sebep olan teknoloji, eğitim alanında köklü değişiklikler yapmayı zorunlu kılmaktadır. Aslında teknolojinin eğitimde kullanımı, uzun yıllar öncesine dayanmaktadır; ancak teknoloji hiçbir zaman günümüzdeki kadar bütünleşmiş, taşınabilir ve kolay erişilebilir olmamıştır. Bu kolaylıklardan yola çıkılarak eğitimin neredeyse hiç değişmeyen "Bilgi, bireylere en kolay ve kalıcı şekilde nasıl aktarılabilir?" sorusunun çözümü için teknolojinin, daha kapsamlı bir şekilde devreye sokulması amaçlanmaktadır. Teknolojinin eğitimde başarılı olmadığını söyleyenlerin yanında (Bransford, Brown & Cocking, 1999) başarılı olduğunu gösteren araştırmalar da vardır. Yapılan pek çok araştırmada bilgisayar destekli eğitim verilen öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha başarılı oldukları bulunmuştur (Akdağ ve Tok, 2008; Demircioğlu ve Geban, 1996; Sülükçü, 2011; Yenice, Sümer, Oktaylar, Erbil, 2003).

Öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgisayar destekli veya teknolojik materyalleri geliştirip kullanması vb. yeteneklere sahip olmasına *teknolojik okuryazarlık* da denilmektedir. Öğretmen veya öğrencilere verilecek teknoloji eğitimiyle eğitime katılan kişilerin *teknolojik okuryazarı* olması sağlanabilir.

"Uluslararası Teknoloji Eğitim Kurulu olan ITEA tarafından yayınlanan "Teknoloji okuryazarlığı için Standartlar: Teknolojik Çalışmalar için İçerik" ve "Tüm Amerikalılar için Teknoloji Projesi" isimli çalışmalarda teknoloji okuryazarı bir bireyin bilmesi ve yapması gerekenler belirlenmiştir (ITEA, 2000). Buna göre, teknoloji okuryazarı olan birey;

a) Teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını, toplumu nasıl şekillendirdiğini ve toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen insandır. Birey televizyondan izlediği veya gazeteden okuduğu bir teknoloji haberini çok ilginç bulur, bu bilgiyi kazanır, davranışlarına yansıtır ve buna dayalı olarak bir fikir oluşturur.

b) Teknolojinin kullanılmasında tarafsız ve rahattır. Teknoloji ve kullanımının ülke için neden önemli olduğunu anlamak tüm bireyler için gereklidir." (Bacanak, Karamustafaoğlu ve Köse, 2003, s.193-194).

Bu kapsamda Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan ve 2006-2010 yıllarını kapsayan *Bilgi Toplumu Stratejisi*nde “Bilgi ve iletişim teknolojileri, eğitim sürecinin temel parçalarından biri olacak ve öğrencilerin, öğretmenlerin bu teknolojileri etkin kullanımı sağlanacaktır.” hedefi belirlenmiştir. Adı geçen stratejide MEB’den aşağıdaki hedeflerin gerçekleştirilmesi istenmiştir:

- “Bireylerin yaşam boyu öğrenim yaklaşımı ve e-öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri için uygun yapıların oluşumu ve e-içeriğin geliştirilmesi,
- Ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin temel bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım yetkinliklerine sahip olması,
- İnternetin etkin kullanımı ile her üç kişiden birisinin e-eğitim hizmetlerinden faydalanması,
- Herkese bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenme ve kullanma fırsatının sunulması,
- Her iki kişiden birinin internet kullanıcısı olması,
- İnternet, toplumun tüm kesimleri için güvenilir bir ortam hâline getirilmesi” (MEB FATİH Projesi).

Bu projenin genel amaçlarından biri de bilgiye nasıl ulaşacağını bilen, gerektiğinde bu bilgileri kullanabilecek ya da bu bilgilerden yeni bilgiler üretebilecek bireyler yetiştirmektir. Çünkü artık okullarda verilen bilgiler, bilginin çok hızlı bir şekilde gelişmesi, değişmesi ve ya çoğalması sebebiyle çok kısa sürede eskimekte veya yeni bilgiler ortaya çıkmakta ya da hiç kullanılamaz hâle gelmektedir.

McNair ve Galanouli, bilgi çağında öğretmenlerin taşımaları gereken nitelikleri üç başlık altında toplamıştır:

- Bireysel yeterlilik: Özel bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarını kullanabilme.
- Konu yeterliliği: Öğretmenlerin kendi alanlarına eğitim teknolojilerini bütünlendirebilme yeterliliği.
- Öğretme yeterliliği: Eğitim teknolojilerini kullanarak dersi planlama, hazırlama, öğretme ve değerlendirme yeterliliği (2002, s. 183-184).

Yukarıda belirtilen hedefleri karşılamak amacıyla MEB tarafından *Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi* (FATİH) adıyla bir proje hazırlanmıştır. Bu projenin amacının eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek olduğu ifade edilmektedir (Özçakır, 2012). FATİH projesi kapsamında eğitim kurumlarında akıllı tahta ve tablet kullanımı başlamış bulunmaktadır. Ancak eğitim teknolojileri her ne kadar gelişmiş ve bütün okullar bu teknolojik araçlarla donatılmış olursa olsun, bunları kullanacak olan insanlar yani öğretmenler bu araç ve gereçlerden azami ölçüde yararlanmayı bilmediği sürece bu teknolojik araçların eğitime katkısı oldukça sınırlı olacaktır.

1990’lı yıllarda bilgisayar laboratuvarları ile eğitime giren bilgisayarların bulunduğu sınıflar, üzerlerine zimmetlenen idareciler tarafından “Bilgisayarlar bozulacak!” korkusuyla hazine odası gibi kilitlenmiş, “Kullanacak/bozulduğunda tamir edecek öğretmen yok!” vb. mazeretlere sığınarak neredeyse hiç kullanılmadan kullanım ömürlerini tamamlayarak milli servet heba edilmiştir. Aynı tehlikeli durum bugün okullara alınan teknolojik araçlar açısından da söz konusudur. Böyle bir durumun

oluşmaması için FATİH projesinin 4. bileşeni olarak “Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimi” belirlenmiş ve 600.000 öğretmene yüz yüze ve uzaktan eğitim verilmesi planlanmıştır (MEB FATİH Projesi).

Bütün bunlar kâğıt üzerinde güzel gibi görünse de bugüne kadar MEB tarafından verilen hizmet içi eğitimlerin amacına ne kadar hizmet ettiği ve ne kadar başarılı olduğu tartışılır durumdadır. Uçar (1999), öğretmenlerin büyük bir bölümünün hizmet öncesi eğitimlerinde öğretim teknolojileri konusunda yeterli bilgi ve becerilerle donatılmadığından öğretim süreçlerinde teknolojiyi kullanma açısından eksiklikleri olduğunu doğrulamıştır. Kaldı ki verilecek eğitim -başarılı olsa bile- sadece araçların kullanımına yönelik olduğu için öğretmenlerin bu araçlara uygun materyal geliştirebilmesi sağlanamayacaktır. Çünkü mevcut öğretmenlerin büyük bir kısmı e-eğitime uygun materyal geliştirmeyi bilmemektedir. Aşan’a göre öğretmen adaylarının çoğu, teknolojiyi kendi derslerinde nasıl kullanabileceği konusunda sınırlı bilgiyle eğitim fakültelerinden mezun olmaktadır (2002, s. 217).

Burada “Öğretmenlere bu araçlara uygun materyal zaten verilecek.” şeklinde bir itiraz gelebilir. Bu itiraz kısmen haklı olabilir ancak mevcut eğitimde, sadece ders kitabının yetmediği ve öğretmenin daha iyi bir eğitim için gerektiği yerde kendi hazırladığı materyalleri kullandığı düşünülürse MEB tarafından sağlanacak materyalin yetersiz, tek boyutlu kalacağını öngörmek zor olmayacaktır. Bugüne kadar ortaya konan materyaller ve Çizgi-TAGEM adlı web temelli eğitim faaliyetleri yürüten kuruluşun 1500 öğretmen arasında yaptığı anket de bu görüşü doğrulamaktadır. Bu ankete katılanlara göre materyaller, eksiklik konusunda eleştirilmekte; eğitim materyallerini vasat bulanların sayısı %44’ü bulmaktadır (Ergürel, 2013). Ayrıca MEB’in “Z Kitap” olarak nitelendirdiği materyal, basılı ders kitabının elektronik ortamda gösterim ve işaretlenmesine uygun hâle getirilmesinden ibarettir (MEB Z Kitap).

Özellikle Türkçe Eğitimi açısından durumun çok daha kötü olduğu TÜBA’nın açık dersler sayfasında Türk Dili ve Edebiyatı başlığı olmasına rağmen “Türkçe” başlığının olmamasından bile rahatlıkla anlaşılabilir (TÜBA, 2013). Ayrıca TÜBİTAK’ın 5001 Dijital İçerikli Açık Ders Kaynaklarını Destekleme Programı kapsamında da Türkçe Eğitimi yoktur (TÜBİTAK).

e-Eğitime Uygun Materyal ve Türkçe Eğitimi

Materyal geliştirme konusunda öğretmenlerin eğitildiği yerlerin başında eğitim fakülteleri gelmektedir. Bu amaçla bütün bölümlerde materyal geliştirme dersi verilmektedir. Materyal geliştirme kapsamında Türkçe Öğretmenliği Bölümünün IV. yarıyılında 2’si teorik ve 2’si uygulama olmak üzere 4 kredilik ve tek dönemlik “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersi verilmektedir. Bu derste işlenen konular aşağıda verilmiştir:

“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

Öğretim Teknolojisi ile ilgili kavramlar, çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim teknolojilerinin öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı, okulun ya da sınıfta teknoloji ihtiyaçlarının belirlenmesi, uygun teknoloji planlamasının yapılması ve yürütülmesi, öğretim teknolojileri yoluyla iki ve üç boyutlu materyaller geliştirilmesi öğretim gereçlerinin geliştirilmesi (çalışma yaprakları, etkinlik tasarımı, tepegöz saydamları, slaytlar, görsel medya (VCD, DVD) gereçleri, bilgisayar temelli gereçler), eğitim yazılımlarının incelenmesi, çeşitli nitelikteki öğretim gereçlerinin değerlendirilmesi, İnternet ve uzaktan eğitim, görsel tasarım ilkeleri, öğretim

materyallerinin etkinlik durumuna ilişkin araştırmalar, Türkiye’de ve dünyada öğretim teknolojilerinin kullanım durumu.” (AKEF Dersler ve İçerikleri Kitapçığı).

Program muhtevasında yeni gelişen teknolojik araçlardan bahsetmemesi sebebiyle kısmen yeterli görünen dersin öğrencilere ne kadar aktarılabildiği bizim için önem arz etmektedir. Çünkü Türkçe Öğretmeni adaylarının mezun olduklarında hem FATİH projesindeki araçları kullanmayı hem de bu projede kullanılan araçlara uygun Türkçe Eğitimi materyali hazırlamayı öğrenmiş olmaları gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacını, Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin FATİH projesi ve bilgisayar destekli materyal konusunda ne bildiklerini ölçmek, eğer eksiklikler varsa yeni teknolojilere uygun Türkçe Eğitimi materyallerinin hazırlanması konusunda neler yapılabileceği konusunda görüşler ileri sürmek oluşturacaktır.

Çalışmadan elde edilen verilerle Türkçe Öğretmeni adaylarının teknoloji ve teknolojik materyaller konusunda ne durumda olduklarının ortaya konulmasının, yükseköğretimdeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanması ve daha iyi hâle getirilmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışma bu açıdan önemlidir.

Çalışma ile “Türkçe Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının FATİH Projesi ile yeni teknolojilere uygun bilgisayar destekli Türkçe Eğitimi materyalleri hakkındaki bilgi ve yeterlik düzeyleri nedir? sorusunun cevabı araştırılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Türkçe Öğretmenliği öğrencilerinin FATİH projesi ve bilgisayar destekli materyal geliştirme konusundaki bilgi ve yeterlik durumlarının tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada *nitel araştırma yöntemi* kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, bir sosyal olayı doğal ortamı ve doğal oluşumu içinde tasvir eder.” (Saruhan ve Özdemirci, 2011). Nitel araştırma, olayları ve durumları tanımlayıcı çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemidir. *Betimsel tarama tekniği* ve *içerik analizi* gibi nitel veri toplama tekniklerinden de faydalanılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008)

Veri Toplama Araçları

Veri toplanmasında, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan *3 Dereceli Likert Tipi Anket* ve *Yüz Yüze Görüşme* tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın temelini Türkçe Öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli materyal geliştirme ve FATİH Projesi hakkındaki ankete verdikleri cevaplar ve görüşleri oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 2013-2014 ve 2015-2016 Eğitim-Öğretim dönemi 3 ile 4. sınıfında okuyan ve ankete cevap veren 216 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersiyle sınırlıdır. Adı geçen ders, NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde 2. Sınıf IV. yarıyılıda verildiği için 1 ve 2. sınıf öğrencileri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Bulgular

Araştırmanın verilerini toplamak için 216 öğrenciye uygulanan üçlü Likert tipi 11 soruluk bir anket ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yüz yüze görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir.

Aşağıdaki tabloda sorular ve bu sorulara verilen cevaplar yer almaktadır:

Tablo 1: Öğrenci Sayıları

Çalışma Grubu	
3. sınıf	128
4. sınıf	88
Toplam	216

Tablo 2: Soruları ve Cevaplar

SORULAR		Evet	Kısmen	Hayır
1	“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersi aldınız mı?	216	0	0
2	“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersi gerekli midir?	178	36	2
3	“Bilgisayar Destekli Materyal” konusunda bilginiz var mı?	128	64	24
4	“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinde bilgisayar destekli materyal konusunda bilgi verildi mi?	114	84	18
5	Hiç “Bilgisayar Destekli Materyal” geliştirdiniz mi?	102	46	68
6	Türkçe dersi için bilgisayar destekli materyal geliştirdiniz mi?	80	44	92
7	FATİH Projesinin ne olduğunu biliyor musunuz?	112	72	32
8	FATİH Projesinde kullanılan teknolojik araçlar konusunda bilginiz var mı?	54	116	46
9	Mezun olduğunuzda FATİH Projesinde kullanılan araçları kullanabileceğinizi düşünüyor musunuz?	88	60	68
10	“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinde gördüğünüz eğitim sizce yeterli mi?	20	110	86
11	Bilgisayar destekli materyal geliştirmeyi bilmenin öğretmenliğinizde işinize yarayacağını düşünüyor musunuz?	180	36	0

Tablodan elde edilen bilgilerden yola çıkılarak aşağıdaki yorumlara ulaşılmıştır:

Tablo 3. Soru 1

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	216	0	0	216
<i>yüzde</i>	%100	%0	%0	%100

Öğrencilere dersi alıp almadıkları sorulmuş ve *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersini almayan öğrencinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 4. Soru 2

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	178	36	2	216
<i>yüzde</i>	%82.40	%16.66	%0.92	%100

Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin gerekli olup olmadığı sorulmuş 178 *evet* cevabıyla öğrencilerin %82'si tarafından bu dersin gerekli görüldüğü bulunmuştur. 36 *kısmen* cevabı da dâhil edilirse öğrencilerin neredeyse tamamı, dersin gerekli olduğu konusunda hemfikirdir. Bu sorunun teyidini yapmak için sorulmuş 11. soruya verilen %83 oranındaki *evet* cevabı da bu görüşü teyit etmektedir.

Tablo 5. Soru 3

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	128	64	24	216
<i>yüzde</i>	%59.25	%29.62	%11.11	%100

"*Bilgisayar Destekli Materyal konusunda bilginiz var mı?*" sorusu sorulmuş ve *evet* cevabını verenlerin yüzdesinin 59'a düştüğü görülmüştür. Her ne kadar az gibi görünsede %11 civarındaki *hayır* cevabı, en azından genel kültür seviyesinde bilinmesi gereken bir konuda öğrencilerin fikir sahibi olmadığı anlamına gelmektedir.

Ayrıca bilgisayar destekli materyal kavramının içinin nasıl doldurulduğunu öğrenmek amacıyla öğrencilerle yaptığımız yüz yüze görüşmede sorulan "*Bilgisayar Destekli Materyal deyince ne anlıyorsunuz?*" şeklindeki yarı yapılandırılmış soruya *evet* diyen öğrencilerin neredeyse tamamı "PowerPoint sunusu." cevabını vermişlerdir. "*Etkileşimli materyal ve flash temelli soru hazırlamak için kullanılan Adobe Captivate, Wondershare Quiz Maker, TestMaker, SınavMatik programlarını ya da buna benzer başka programları biliyor musunuz ya da kullandınız mı?*" sorusuna ise *evet* diyen hiçbir öğrenci çıkmamıştır.

Tablo 6. Soru 4

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	114	84	18	216
<i>yüzde</i>	%52.77	%38.88	%8.33	%100

"*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde bilgisayar destekli materyal konusunda bilgi verildi mi?*" sorusuna *evet* cevabı verenlerin sayısı 114 ile %53'e düşmüştür. *Kısmen* cevabıyla birlikte oran %92'ye çıksa da %8'lik bir öğrenci kesiminin *hayır* cevabı vermesi, konunun derste daha iyi işlenmesi gerektiğini göstermektedir. Bir

önceki soruya *evet* cevabı verenlerle arasında yaklaşık %6'lık bir fark vardır. Bu da öğrencilerden bazısının bilgisayar destekli materyali, ders dışı herhangi bir ortamda öğrendiğini göstermektedir.

Tablo 7. Soru 5

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	102	46	68	216
<i>yüzde</i>	%47.22	%21.29	%31.48	%100

“Hiç *“Bilgisayar Destekli Materyal geliştirdiniz mi?”* ifadesine cevap verenlerin oranı 102 *evet* cevabıyla %48'e düşmüştür. 46 öğrencinin verdiği *kısmen* cevabı ise öğrencilerin bir kısmının materyali ortak geliştirdiğini veya geliştirirken yardım aldığını göstermektedir. Sadece “PowerPoint Sunusu”nu bilgisayar destekli materyal bilen öğrenci topluluğuna göre bile bu, çok düşük bir orandır.

Tablo 8. Soru 6

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	80	44	92	216
<i>yüzde</i>	%37.03	%20.37	%42.59	%100

5. sorunun daha özelleşmiş biçimi olan *“Türkçe dersi için bilgisayar destekli materyal geliştirdiniz mi?”* şeklindeki 6. soruya *evet* cevabını verenlerin oranı ise %38 ile çok düşük bir seviyeye gerilemiştir. Buradan, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersi materyal geliştirmediklerini veya ders için geliştirilen materyali kendilerinin hazırlamadığı bulgusu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgudan hareketle araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen *“Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde materyal geliştirme zorunluğunuz var mıydı?”* sorusuna öğrencilerin bir kısmı *evet*, bir kısmı *hayır* cevabını vermiştir. Veriler incelendiğinde, materyal geliştirme zorunluğunun derse giren öğretim elemanına göre değiştiği bulunmuştur.

Tablo 9. Soru 7

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	112	72	32	216
<i>yüzde</i>	%51.85	%33.33	%14.81	%100

“FATİH Projesinin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorumuza ankete katılan öğrencilerden sadece %52'si *evet* demiştir. Öğrencilerle yüz yüze görüşmede sorulan *“Nereden öğrendiniz?”* sorusunu, öğrencilerin büyük kısmı *“Kitle iletişim araçlarından öğrendik.”* şeklinde cevaplamıştır. Bu, 32 *hayır* cevabı ile birlikte konunun özellikle öğretmen adaylarına daha iyi anlatılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 10. Soru 8

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	54	116	46	216
<i>yüzde</i>	%25	%53.70	%21.29	%100

“FATİH Projesinde kullanılan teknolojik araçlar konusunda bilginiz var mı?” sorusuna *evet* diyenlerin oranı ise sadece %25'tir. 116 *kısmen* cevabıyla bu oran %78'e çıkmıştır. Yine yüz yüze yapılan görüşmelerde *evet* diyenlerin bir kısmı ile *kısmen* diyenlerin

çoğunluğunun okullarda bu cihazları hiç görmediği, bu projede akıllı tahta ve tablet bilgisayar olduğunu bildiklerini söylemişlerdir. Bu durum, öğrencilerin henüz öğretmenlik uygulaması dersini almamaları sebebiyle okullara gitmemeleri ile açıklanabilir.

Tablo 11. Soru 9

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	88	60	68	216
<i>yüzde</i>	%40.74	%27.77	%31.48	%100

“Mezun olduğunuzda FATİH Projesinde kullanılan araçları kullanabileceğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna *evet* diyenlerin oranı ise bilgisi olduğunu söyleyenlere göre biraz artsa da %41’de kalmıştır. *Kısmen* cevabıyla %28’i bu konuda şüphesi bulunduğunu, %31’i ise kullanamayacağını beyan etmiştir. Bu durum *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersinin daha etkili bir şekilde işlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Ayrıca ankete katılan öğrencilerimizin FATİH Projesinin ne olduğunu ve mezun olup öğretmen olduklarında kullanmak zorunda kalacakları FATİH Projesi kapsamındaki teknolojik cihazları bilip bilmediklerini ölçmek amacıyla iki soru sorulmuştur.

Tablo 12. Soru 10

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	20	110	86	216
<i>yüzde</i>	%9.25	%50.92	%39.81	%100

Öğrencilerin bu ders hakkındaki yeterlik algılarını ölçmek için sorulan “*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersinde gördüğünüz eğitim sizce yeterli mi?” şeklindeki 10. soruya verilen 20 *evet* cevabına karşılık 110 *kısmen* ve 44 *hayır* cevabı bu derste verilen eğitimin öğrenciler tarafından yetersiz görüldüğünü göstermektedir.

Tablo 13. Soru 11

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
<i>f</i>	180	36	0	216
<i>yüzde</i>	%83.33	%16.66	%0	%100

Bilgisayar destekli materyal geliştirmeyi bilmenin öğretmenliğinizde işinize yarayacağını düşünüyor musunuz? sorusuna ise %83’lük *evet* ve %17’lik *kısmen* cevabıyla öğrencilerin tamamı faydalı olacağını belirtmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının uygulamalı derslerde akıllı tahtayı kullanmayı ve bu tahtaya uygun materyal geliştirmeyi öğrenmeleri bir zorunluluktur. Ancak bütün ortaöğretimdeki bütün okullarda akıllı tahta bulunurken, öğretmen yetiştiren kurumlardaki sınıfların tamamında akıllı tahta bulunmamaktadır. Örneğin NEÜ Türkçe Öğretmenliği bölümünün kullandığı 5 sınıftan sadece 2’sinde akıllı tahta bulunmaktadır. Bu da araç gereç yetersizliğinden dolayı öğrencilerin akıllı tahta kullanımında yeterince kabiliyet ve beceriye sahip olmadan mezun oldukları anlamına gelmektedir. Öğrencilerin, bazı uygulamalı ödevlerde kullanmaya çalıştıkları akıllı tahtaları kullanırken hatalar yapmaları sebebiyle bu araçların yetenek ve kullanım özelliklerini tam olarak bilmedikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmadan ortaya çıkan sonuca göre devletin milyonlarca dolarlık yatırım yaptığı FATİH Projesini ileride kullanacak olan Türkçe Öğretmeni adayları, bu proje ile projede kullanılacak materyal geliştirme konusunda eğitim ve bilgi açısından yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Bilişim sektöründen Çizgi-TAGEM adlı kuruluşun hâlen görevde olan 1500 öğretmen arasında yaptığı araştırma da hem bu araştırmayı doğrulamakta hem de mevcut öğretmenlerin zikredilen konuda çok daha yetersiz durumda olduklarını göstermektedir. “Ankete göre okullarda bilgisayar destekli eğitim faaliyetlerinde bulunmamış öğretmenlerin oranı yüzde 67. Soruları cevaplandıranların yüzde 92’si ise öğretmenlerin FATİH Projesi ile gelen donanımları kullanmak konusunda yetersiz olduğunu düşünüyor.” (Ergürel, 2013).

Araştırmanın sonucu, mezun olacak Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Eğitimi için teknolojik materyal geliştirme konusunda zorlanacaklarını ya da hiç materyal geliştirmeyeceklerine işaret etmektedir. O’Donnell’in (1996) da söylediği, *bilgisayarların okullara girdiği fakat sınıflara giremediği*, sözünün ileride özellikle Türkçe Eğitimi için bilgisayarın sınıflara kadar girdiği ancak kullanılmadığı şekline dönme ihtimali mevcuttur. Bunun en önemli sebebinin, öğretmen adaylarının bu teknolojileri Türkçe dersiyse nasıl bütünleştireceklerini bilememelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu açıdan teknolojik araçların kullanımı ve bunlara yönelik materyallerin hazırlanması, geliştirilmesi ve kullanılması için Türkçe öğretmeni adaylarına daha kaliteli ve uygulamalı eğitimler verilmelidir.

Elde edilen veriler ışığında, ortaya çıkan problemlerin çözümü aşağıdaki görüşler ileri sürülmüştür.

Gökdaş (1998) yılında yaptığı araştırmada, öğretmen yetiştiren kurumlarda yeterli sayıda derslerin bulunmadığını ve var olan derslerin ise bu amaca yönelik olmadığını belirtmiştir. Kocasarıç (2003) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin bilgisayarla öğretime ilişkin olarak kendilerini yeterli görmediklerini ortaya koymuştur.

Araştırmamıza katılan öğrencilerin 10. soruya verdikleri cevaptan da anlaşılacağı üzere bu öğrencilerimiz için de bir problemdir. Bunun iki sebebinin olduğu ileri sürülebilir:

Bunlardan birincisi dersin kredisinin yetersiz olmasıdır. Bu dersin, yine 4 kredilik olmak kaydıyla tek dönem yerine iki dönem verilmesi problemin çözümüne epey katkı sağlayacaktır. Akdeniz ve Alev(1999), yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin hizmet öncesi dönemde bilgisayar ile ilgili dersler almalarına rağmen mesleki hayatlarında bilgisayar destekli uygulamalar yapamadıklarını ve bunun nedeninin de aldıkları derslerin yeterli olmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. İmer (2000) yaptığı çalışmada, Türkiye’deki eğitim fakültelerinin lisans programlarında teknolojinin eğitimle bütünleştirilebilmesi için gerekli olan derslerin sayısının ve saatinin az olduğunu ve bunun artırılması gerektiğini belirtmiş ancak eğitim fakültelerinin 2007 yılında değiştirilen yeni programında da durum pek değişmemiştir.

İkincisi ise *Ders Kodları ve İçerikleri Kitapçığı*nda yazılanlar ile derste anlatılanların birbirini tutmamasıdır. Adı geçen derse ait içeriklerin güncel gelişmelere uygun olarak güncellenmesi, derse giren öğretim elemanlarının da bilgilerini güncellemeleri ve öğretmen adaylarımızın ileride ihtiyaç duyacakları bilgilere daha çok yer vermelerinin bu problemi çözeceği düşünülmektedir.

Demetriadis vd. (2003) yılında, öğretmenlerin kendi öğretim yöntemleriyle bilgi ve iletişim teknolojilerini bütünleştiremediklerini, bunu sağlamak için desteklenmeleri ve eğitilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Mevcut durumda *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*

dersini Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümünden bir öğretim elemanı vermektedir. Alan konusunda bilgisi olmayan öğrencilerin, kendi alanlarında ne kadar uzman olurlarsa olsunlar, teknolojinin kullanılacağı alanın kendine özel şartları ve özellikleri sebebiyle alan bilgisi ile teknolojinin birleştirilmesi konusunda öğrencilere çok faydalı olamayacağı açıktır. Aynı durum alan bilgisine sahip ancak teknolojik materyal geliştirmeyi bilmeyen öğretici için de söz konusudur. Dolayısıyla bu konudaki problemlerin çözümü disiplinler arası bir çalışma gerektirmektedir. Bu problemin aşılabilmesi için dersin hem Türkçe Eğitimi almış hem de teknolojik materyal geliştirmeyi bilen bir öğretim elemanı tarafından verilmesi gerekmektedir. Bunun için Türkçe Eğitimi alan bilgisine sahip öğretim elemanlarının kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. “gördüğün aldığındır.” Tarzındaki yeni bilgisayar destekli materyal geliştirme programları sayesinde bunun çok zor olmayacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızdan ortaya çıkan %38 oranında, Türkçe Eğitimi için hiç materyal geliştirmeyen öğrencinin bulunması sonucuna göre de öğretmen adaylarımız teknolojik materyallerin tasarımı konusunda desteklenmelidir. Bunun için her şeyden önce bütün öğrencilerin “orijinal” uygulama materyali hazırlamasının zorunlu tutulması ve orijinal materyal hazırlamayan öğrencinin bu dersten geçememesi kuralının getirilmesi olabilir.

FATİH Projesi kapsamında sınıflarda kullanılmaya başlanan/başlanacak olan teknolojik araçların aynısının ya da benzerlerinin öncelikli olarak üniversitelerde olması gerekmektedir. Türkçe Öğretmeni adayları, ileride kullanacakları teknolojik araçları ve nasıl kullanılacaklarını daha mezun olmadan kullanarak öğrenecek, böylece MEB’in yeni atanan öğretmenlere *hizmet içi eğitim* verme gerekliliği de ortadan kalkmış olacaktır.

Ortaya çıkan sonuca göre *bilgisayar destekli materyal* denilince Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin aklına sadece PowerPoint sunusu yani slayt hazırlamak geldiği tespit edilmiştir. Şüphesiz, PowerPoint sunuları da eğitimi destekleyici bir materyal çeşididir. Ancak gelişen teknolojilerin sağladığı imkânlar sayesinde öğrencileri pasif tutan PowerPoint sunuları gibi sunular, yerini etkileşimli materyallere bırakmaya başlamıştır. Bilgide en önemli noktalardan biri bilginin güncel ve geçerli olmasıdır. Bu açıdan *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* dersinde Türkçe Eğitiminde kullanılacak etkileşimli materyal hazırlama konusuna daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde Adobe Captivate (2018), Wondershare Quiz Maker (2018), HotPotatoes (2018), Articulate Studio (2018), CourseLab (2018), PowToon (2018), Prezi (2018), EdPuzzle (2018), YouTube (2018), PlayPosit (2018), StoryBoardThat (2018), Toontastic (2018), PuzzleMaker (2018) vb. yeni geliştirilen teknolojik dijital materyal hazırlama programlarıyla ilgili bilgiler verilmelidir. Bu kapsamda müfredat yeniden gözden geçirilmeli ve çok hızlı gelişen teknolojik araçlar eğitime dâhil edilmelidir.

Bu çalışmaların MEB tarafından desteklenmesi de bu alanda çalışma yapacak araştırmacıların sayısını artıracığı düşünülmektedir. Türkçe Eğitimi alanında dijital içerikli ve etkileşimli ders materyali geliştirilmesini teşvik etmek açısından TÜBİTAK tarafından hazırlanan *5001 Dijital İçerikli Açık Ders Kaynaklarını Destekleme Programı* kapsamına Türkçe Eğitiminin de alınması gerekmektedir.

TÜBA’nın açık dersler sayfasında Türk Dili ve Edebiyatı başlığı olmasına rağmen “Türkçe” başlığı olmasına rağmen Türkçe Eğitimi yoktur. Türkçe Eğitimi konusundaki bu eksikliğin bir an önce giderilmesi gerekmektedir.

Ayrıca dijital ve teknolojik materyal tasarlanması ve geliştirilmesi konusundaki eksikliğin giderilmesi sadece akademisyenlere bırakılmamalı, işin mutfağında olan öğretmenler de bu işe el atmalıdır.

Türkçe Öğretmeni adaylarının, teknolojik araçlara uygun etkileşimli materyal geliştirebilmesi için, bu amaçla kullanılan vb. programlar konusunda uygulamalı olarak eğitilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma daha geniş boyutuyla diğer fakültelerin Türkçe Eğitimi bölümlerindeki öğrencileri de içine alacak şekilde genişletilmelidir. Bu sayede çok daha sağlıklı sonuçlara ulaşılabileceği mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Adobe Captivate (2018). <https://www.adobe.com/tr/products/captivate.html>
- Akdağ, M., ve Tok, H. (2008). Geleneksel öğretim ile PowerPoint sunum destekli öğretimin öğrenci erişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 26-34.
- Akdeniz, A. R. ve Alev, N. (1999). Bilgisayar destekli fizik öğretimi için öğretmen eğitimi. 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri Kitabı 2 içinde* (s. 172-185). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Articulate Studio (2018). Erişim adresi: <https://articulate.com/360/studio>
- Aşan, A. (2002). Pre-service Teachers' Use of Technology to Create Instructional Materials: a school-college partnership. *Technology, Pedagogy And Education*, 11(2), 217-232. Erişim adresi: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14759390200200133#.VbtzZfn0G9I>
- Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O. ve Köse, S. (2003). Yeni bir bakış: Eğitimde teknoloji okuryazarlığı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(14), 191-196.
- Bransford, J. D., Brown A. L., & Cocking R. R.(1999). *How people learn: brain, mind, experience, and school*. Washington D.C.: National Academy Press.
- CourseLab (2018). Erişim adresi: http://www.courselab.com/view_doc.html?mode=home
- Çizgi-TAGEM (2013). Erişim adresi: <http://www.cizgi-tagem.org/detail.aspx?id=424'ten>
- Demetriadis, S., Barbas, A., Molohides, A., Palaigeorgiou, G., Psillos, D., Vlahavas, I., Tsoukalas, I. & Pombortsis, A. (2003). "Cultures in negotiation: teachers' acceptance/resistance attitudes considering the infusion of technology into schools", *Computers & Education*, Vol. 41(1), 19-37. Erişim adresi: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131503000125>
- Demircioğlu, H. ve Geban, Ö. (1996). Fen bilgisi öğretiminde bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel problem çözme etkinliklerinin ders başarısı bakımından karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12, 183-185.
- EdPuzzle (2018). Erişim adresi: <https://edpuzzle.com/>
- Ergürel, Deniz (2012). *Artıları ve eksileriyle FATİH projesi*. Erişim adresi: <http://erkansaka.net/2012/04/05/deniz-ergurel-denizergurel-artilari-ve-eksileriyle-fatih-projesi/>
- Gökdaş, İ. (1998, Eylül). *Bilgisayar eğitimi öğretim teknolojisi*. VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya.
- HotPotatoes (2018). Erişim adresi: <https://hotpot.uvic.ca/>

- ITEA (2000). *International Technology Education Association, Technology for All American Project. Standards For Technological Literacy: Content for The Study of Technology*. Virginia: Reston.
- İmer, G. (2000). *Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının bilgisayara ve bilgisayar eğitimi de kullanmaya yönelik nitelikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kocasarac, H. (2003). Bilgisayarların öğretim alanında kullanımına ilişkin öğretmen yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology - TOJET*, 2(3), 77-86.
- McNair, V. & Galanouli, D. (2002). Information and communications technology in teacher education: Can a reflective portfolio enhance reflective practice? *Journal of Information Technology for Teacher Education*, Vol. 11(2), 181-196). Erişim adresi: <https://www.tandfonline.com/toc/rtp19/11/2?nav=tocList>
- MEB FATİH Projesi (2018). Erişim adresi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/>
- MEB Z Kitap (2018). Erişim adresi: <http://www.z-kitap.com/tag/meb/>
- O'Donnell, E. (1996). *Integrating computers into the classroom: the missing key*. London: The Scarecrow Press Inc.
- Özçakır, F. (2013). Erişim adresi: <http://blog.milliyet.com.tr/-fatih--projesi-ve-egitim/Blog/?BlogNo=343429>
- PlayPosit (2018). Erişim adresi: <https://learn.playposit.com/learn/>
- PowToon (2018). Erişim adresi: <https://www.powtoon.com/home/?>
- Prezi (2018). Erişim adresi: <https://prezi.com/>
- PuzzleMaker (2018). Erişim adresi: <http://www.discoverveducation.com/free-puzzlemaker/>
- StoryboardThat (2018). Erişim adresi: <https://www.storyboardthat.com/>
- Toontastic (2018). Erişim adresi: <https://toontastic.withgoogle.com/>
- TÜBİTAK, (2013). Erişim adresi: www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/5001-cagri_metni-130401.pdf ve www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/5002-cagri_metni.pdf
- Uçar, M. (1999). İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin değerlendirilmesi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 17-23.
- Wondershare Quiz Maker (2018). Erişim adresi: <http://tr.wondershare.com/pro/quizcreator.html>
- Yenice, N., Sümer, Ş., Oktaylar, H. C. ve Erbil, E. (2003). Fen bilgisi derslerinde bilgisayar destekli öğretimin dersin hedeflerine ulaşma düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24, 152-158.
- YouTube Video Düzenleyici (2018). Erişim adresi: <https://support.google.com/youtube/answer/183851?hl=tr>